

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора,
заслуженого юриста України **ТЕРЕМЕЦЬКОГО Владислава Івановича**
на дисертацію **ТКАЧУКА Олексія Петровича** на тему:
«Публічно-правова охорона добре відомого позначення в Україні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право»

Актуальність обраної теми дослідження. Сьогодні товарні знаки відіграють безпрецедентно важливу роль на ринку, формуючи не лише споживчі переваги, а й систему цінностей та світогляд суспільства. Візуальні образи, що закріплені за певними товарами і послугами, глибоко вкорінюються у масову свідомість, створюючи стійкі асоціації з відомими брендами. Найбільший вплив на споживача мають саме добре відомі торговельні марки, які вирізняються високим рівнем впізнаваності, репутацією та довірою з боку споживачів. Саме через це вони найчастіше стають об'єктом недобросовісного використання. Враховуючи вказане, ця категорія знаків потребує особливої правової охорони.

Значення загальновідомих знаків полягає в тому, що вони охороняються навіть без реєстрації. Їх реєстрація (визнання компетентним органом) на територіях, що охороняються не є обов'язковим, у низці країн їх правова охорона поширюється не лише на товари, які зробили їх загальновідомими, а й на всі товари і послуги. Саме тому обрана тема дослідження є актуальною.

Дослідження публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, розкриття змісту, системи органів, що задіяні в цьому процесі, адміністративного провадження та адміністративної юрисдикції даного питання допомагає виявити прогалини в чинному законодавстві та розробити рекомендації щодо їх вдосконалення, що додатково сприятиме підвищенню правової визначеності і прозорості у визнанні добре відомого позначення. Це також дозволяє у подальшому захистити права і свободи громадян, юридичних осіб у реалізації ними своїх немайнових та майнових прав.

Тому проведене О. П. Ткачуком наукове дослідження з проблематики публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні є важливим, позаяк відповідає актуальним завданням науки як адміністративного права, так і права інтелектуальної власності. Воно дозволяє виявити та вирішити наявні проблеми, сприяти реформуванню системи охорони права інтелектуальної власності і забезпечити більш ефективну охорону добре відомого позначення. Це, зі свого боку, сприятиме зміцненню законності, захисту прав громадян і підвищенню рівня правопорядку в державі.

Слід зауважити, що дисертація виконана здобувачем відповідно до п. 1.14 Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі

права Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки від 26.03.2021 р. № 12-21, а також згідно з тематикою наукових досліджень кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України, зокрема темою «Актуальні питання приватно-правового регулювання в Україні» (державний реєстраційний номер 0119U103923).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Дисертаційне дослідження О. П. Ткачука включає в себе анотацію, вступ, три розділи (вісім підрозділів), висновки, список використаних джерел (291 позиція) та додатки.

Аналіз дисертації О. П. Ткачука свідчить про те, що авторові вдалося успішно досягти поставлених цілей дослідження. Представлені наукові результати, висновки та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими, їх достовірність не викликає сумнівів. Завдяки використанню різноманітних наукових методів на кожному етапі дослідження автор комплексно розкрив завдання, поставлені в роботі, й отримав результати, що можуть бути застосовані в теорії й на практиці.

Глибоке вивчення великої кількості наукових джерел підтверджує комплексний характер дослідження. Це власне і дозволило дослідникові детально обґрунтувати представлені наукові підходи, позиції та висновки, а також обґрунтувати запропоновані результати і рекомендації. Важливим досягненням та відмінною рисою дисертації є системний аналіз законодавчих актів інших держав та джерел міжнародного права, окрім нормативно-правових актів національного права України, такий ґрунтовний і всебічний підхід забезпечує високу достовірність наукових положень, викладених у роботі. Це дослідження вирізняється повнотою його проведення та завершеністю результатів і висновків.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються при здійсненні публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, а предметом дослідження власне безпосередньо є особливості правового забезпечення публічно-правової охорони добре відомого позначення. Обрані методи дослідження відмінно корелюються з поставленими перед ним завданнями.

Структура роботи передбачає спочатку дослідження торгівельної марки як об'єкта публічно-правової охорони в Україні, надалі дослідником надається детальна характеристика поняття та змісту публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, оцінка правовому регулюванню добре відомого позначення в законодавстві інших країн, а потім автор ретельно досліджує організаційно-правові засади здійснення публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, включаючи аналіз суб'єктів публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, дослідження адміністративного провадження

з визнання торговельної марки добре відомою Апеляційною палатою, адміністративної юрисдикції з визнання торговельної марки добре відомою судами. Третій розділ роботи присвячено проблемам захисту добре відомих торговельних марок, наданням рекомендацій і пропозицій з їх подальшого інституційного вдосконалення. Додатково варто наголосити на тому, що О. П. Ткачук при роботі над дисертацією застосував комплексний підхід, який передбачає використання широкого кола джерел при проведенні науково-правового дослідження (не обмежується лише науковими працями в межах юридичної науки та національними й міжнародними правовими актами, але й застосовує широкий пласт публічно-адміністративних, історичних, соціологічних, філософських робіт та міждисциплінарних досліджень), що дозволило всесторонньо дослідити тему. Значний обсяг авторських висновків засвідчує вагомість внеску дисертанта та глибину проведеної роботи.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Винесені на захист положення дисертації представляють собою науково обґрунтовані, достовірні теоретичні результати і положення, які у сукупності сприятимуть вирішенню питань публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні. Такі положення та результати є вагомим новим внеском у науку адміністративного права та права інтелектуальної власності з огляду, зокрема, на таке.

Автор дисертації:

1) запропонував авторське визначення поняття «публічно-правової охорони добре відомого позначення», що окреслює регламентовану нормами публічного права діяльність суб'єктів публічної адміністрації, уповноважених забезпечити конституційні гарантії захисту інтелектуальної власності на добре відомі позначення;

2) розкрив зміст публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні;

3) сформував загальні та спеціальні принципи правової охорони та захисту добре відомого позначення;

4) виявив специфіку Апеляційної палати Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій в частині захисту прав інтелектуальної власності на добре відомі позначення як регламентовану публічно-правовими нормами діяльність, що має процесуальний характер, виявлено стадії проваджень з розгляду заяв подавців на визнання торгової марки добре відомою;

5) сформулював та обґрунтував конкретні пропозиції щодо вдосконалення публічно-правової охорони у сфері інтелектуальної власності, у тому числі на добре відомі позначення шляхом внесення змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

У проведеному дослідженні було удосконалено: 1) адміністративно-правові форми та методи діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення охорони добре відомих

позначень; 2) класифікацію нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері охорони добре відомого позначення; 3) способи охорони добре відомого позначення шляхом уточнення, що охорона такої марки Апеляційною палатою Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій здійснюється через визнання її добре відомою, а при визначенні способів захисту судами вживаються такі конструкції як компенсаційні виплати та відшкодування моральної шкоди; 4) наукові підходи до визначення перспектив удосконалення нормативно-правової бази у сфері інтелектуальної власності на добре відомі позначення (Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Відтак, виходячи із змісту виконаного дослідження, здобувач виокремив особливості та проблеми публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, її особливості в адміністративному провадженні щодо визнання добре відомого позначення в адміністративному порядку та адміністративній юрисдикції щодо визнання добре відомого позначення судовою гілкою влади та запропонував напрями подальшого інституційного удосконалення публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження. Зміст отриманих результатів значно доповнює наукові знання щодо сутності, змісту та вдосконалення публічно-правової охорони у сфері інтелектуальної власності, у тому числі на добре відомі позначення. Викладені положення можуть бути використані: для подальшого наукового осмислення проблем вдосконалення публічних функцій органів державної влади, як основи для теоретичних розробок з підвищення ефективності діяльності державних органів загалом або в окремих галузях, а також при підготовці наукових праць; для застосування системного підходу при вдосконаленні адміністративно-правових форм і методів діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення охорони добре відомих позначень, вдосконалення шляхом внесення змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення; при підготовці навчально-методичних матеріалів, курсу лекцій з основ системи органів з охорони права інтелектуальної власності, проведенні у закладах вищої освіти навчальних занять з дисциплін «Адміністративне право України», «Право інтелектуальної власності України» тощо.

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Дисертація є самостійною науковою роботою, результати й досягнення котрої було отримано автором самостійно. Усі сформульовані в ній положення та висновки обґрунтовано на основі власних авторських досліджень з посиланнями на актуальні й сучасні адміністративно-правові дослідження. Результати дисертації відповідним чином висвітлено у 9 наукових працях, з яких 5 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, стаття у науковому виданні іншої держави, 3 тези наукових доповідей. Якість та кількість наукових публікацій здобувача за темою дисертації вказує

на високий рівень апробації і сумлінність виконання ним публікаційних завдань з оприлюднення наукових результатів, висновків і рекомендацій, отриманих при здійсненні наукової праці.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація «Публічно-правова охорона добре відомого позначення в Україні» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Змістове наповнення розділів дисертації узгоджується з темою кожного з розділів, що робить зміст дисертації відповідним темі роботи. Висновки, сформульовані автором на основі дослідження публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні, є чіткими, доведеними та підтвердженими. Оформлення дисертації відповідає встановленим нормативними документами вимогам.

Анотація до дисертації повною мірою відповідає її змісту, структурі та основним результатам. Вона стисло, проте інформативно передає суть дослідження, його актуальність, наукову новизну, мету, завдання та практичну значущість. Текст анотації відповідає вимогам академічного стилю, логічний, граматично і стилістично коректний.

У дисертації відсутні прояви академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації даних, а методологічні підходи обґрунтовані відкрито й прозоро. Здобувач демонструє академічну доброчесність також і тим, що уникає надмірного самоцитування, розмежовує результати спільних публікацій і власного наукового доробку. Таким чином, підстави для сумніву у доброчесності здобувача або у достовірності представлених у роботі результатів – відсутні.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію О. П. Ткачука, вбачається за доцільне звернути увагу на окремі положення та висновки дисертації, що потребують уточнення або додаткової аргументації, та можуть слугувати підґрунтям наукової дискусії, зокрема:

1. Здобувач на с. 41 дисертації досліджує співвідношення понять «адміністративно-правова охорона» та «публічно-правова охорона», вказуючи що це питання є дискусійним. Сучасна доктрина адміністративного права потребує подальшого розвитку понятійно-категоріального апарату, який має адекватно позначати сутність і зміст нових явищ, що відбуваються у суспільстві. Вбачається, що авторська позиція має бути більш деталізованою, тому можливо слід було дослідити етапи розвитку правової охорони такого об'єкта права інтелектуальної власності, як добре відоме позначення у зв'язку з державно-правовими змінами (досягненнями), про які зазначає дисертант.

2. Здобувач дещо поверхнево торкнувся теми спеціалізованих судів у сфері права інтелектуальної власності (підрозділ 2.2). Натомість функції державних інспекторів з права інтелектуальної власності зазнали певних змін. Тому авторові необхідно було б додатково зосередити свою увагу на особливостях адміністративних функцій державних інспекторів з права інтелектуальної власності в охороні добре відомого позначення.

3. У рецензованій науковій праці йдеться про поділ суб'єктів публічно-правової охорони на: загальну юрисдикцію в публічно-правових правах щодо охорони прав на добре відоме позначення (Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки України (як головний орган уповноважений на формування й забезпечення реалізації державної політики в Україні у сфері інтелектуальної власності), Міністерство освіти і науки України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство юстиції України, Національна поліція України, Державна митна служба, Служба безпеки України, Антимонопольний комітет, УКРНОІВІ, Укрпатент та інші установи та організації, підпорядковані УКРНОІВІ) та ті, що мають спеціальну юрисдикцію щодо визнання торговельної марки добре відомою (Апеляційна палата, суди) (с. 158). Такий науковий умовивід слід деталізувати у частині закріплення власне юрисдикційних повноважень до Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» де розписані лише повноваження УКРНОІВІ.

Утім висловлені зауваження та рекомендації характеризують складність дослідженої проблеми, здебільшого є побажаннями почути більш розгорнуту аргументацію окремих думок здобувача та суттєво не плывають на її загальну позитивну оцінку та науково-практичну значущість.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Викладене свідчить про високий рівень наукової компетентності дисертанта у досліджуваній проблематиці. Дисертація виконана відповідно до встановлених вимог до подібних наукових праць, засвідчує наявність у здобувача дослідницьких та аналітичних здібностей і містить аргументований авторський підхід до обраної теми.

Дисертація є самостійним, завершеним, оригінальним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, а саме: розробка нових теоретичних положень щодо організації публічно-правової охорони добре відомого позначення в Україні.

Отже, дисертація Ткачука Олексія Петровича на тему: «Публічно-правова охорона добре відомого позначення в Україні» за змістом, обсягом, актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України

№ 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

З огляду на зазначене на підставі прилюдного захисту, Ткачук Олексій Петрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Офіційний опонент завідувач сектору проблем реалізації господарського законодавства відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України», доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Владислав ТЕРЕМЕЦЬКИЙ